

Trong tình hình nác ta hiän nay, phän biän xã häi còn là mät sä đän thân, có khi còn là nguy hiäm näa.

Ngày träc, kä cũng chäa xa läm, trong sinh hoät täi các cä quan đoàn thä, chúng ta hay nói câu “đoàn kät có đäu tranh”. Täc là không nên đoàn kät xuôi chiäu, dĩ hòa vi quý mà phäi thäc hiän “phê bình và tä phê bình” đä giúp đä nhau cùng tiän bä.

Ngày äy nhiät tình cách mäng rät cao nhäng hiäu biät còn äu trä. Do đó trong công tác có nhiäu sai läm khuyät đäm, có khi träm träng là không tránh khäi. Nhä thäc hiän “phê bình và tä phê bình” mà ý thäc chính trä tä täng, tä cách đäo đäc đäc nâng cao, tác phong sinh hoät đäc tiän bä. Cán bä đäng viên, đäi viên nhän ra thiäu sót, sai läm cäa mình mà tä giác säa chäa đäi sä giám sát cäa täp thä, cäa bän bè, đäng chí và cäa nhân dân. Ngày äy cũng ít có chuyän vì phê bình thä träng mà bä trừ úm. ä cä quan tôi có chuyän đäng chí vä đäm đäng chí chäng ra phê bình käch liät träc chi bä. Khuyät đäm cäa hai đäng chí này đäc chi bä mä xä, phân tích có tình có lý. Nhä thä mâu thuän näi bä gia đình đó đäc giäi quyät sau cuäc cä xät näy läa.

Tuy nhiên viäc “phê bình và tä phê bình” thäng mäi ä mäc ngäi này phê bình ngäi kia, täp thä phê bình cá nhân hoäc cá nhân tä phê bình, chä ít khi có chuyän mät ngäi dám lên tiäng phê phán cä quan, đän vä, cäp chính quyän. Càng chäa có chuyän phê phán các chä träng chính sách vì chä träng chính sách là luôn luôn đäng.

Chä täch Hä Chí Minh rät coi träng phê bình và tä phê bình. Ngäi đã viät nhiäu bài báo väi näi dung trên, näi tiäng nhät là tác phäm “säa đäi läi làm viäc”(ký tên XYZ).

Nhäng räi đän dà viäc phê bình và tä phê bình đã không còn đäc coi träng näa. Nhät là thä träng các cäp tä trên xuäng đäi không ai muän bä phê bình, càng không muän tä phê bình. Có chäng thì phê bình theo kiäu nhä anh chánh văn phòng nä käch liät phê bình thä träng mä khuyät đäm nghiêm träng là làm viäc quá nhiäu, vì viäc chung mà quên ăn quên ngä đän phäc phäng cä thä.

Tình hình dißn bißn xßu theo chißu hßng hß ai có ý kißn phê bình cß quan, đßn vß hay cá nhân lãnh đßo là lißn bß chßp cho cái mũ ghen ăn tßc , chßc ngoáy, quá khích, có âm mßu thß đßn này nß hoßc thßm chí bß quy là phßn đßng. Không ít ngß i vì phê bình lãnh đßo, phßn ánh trung thßc mßt hißn tßng tiêu cßc hoßc góp ý cho mßt chß trßng nào đó mà bß cô lßp, bß kß lußt hoßc bß trß thù. Có khi vßng vòng lao lý. Thßt là mßt thßc tß đáng bußn!

Tuy nhiên cußc sßng luôn tißp dißn. Nhßng lßc lßng tißn bß cßa xã hßi đã không thß ngoßnh mßt làm ngß trßc nhßng sai lßm có thß phßng hßi cho đßt nßc. Mßt phong trào phßn bißn đã xußt hißn mßy năm qua nhß các bßn đã thßy.

Phßn bißn là phê bình phát trißn lên trình đß cao. Đßi tßng cßa phßn bißn thßng là các chß trßng chính sách đßc đß ra bßi các cß quan nhà nßc các cßp hoßc cßa các tß chßc chính trß, chính trß - xã hßi mà xã hßi thßy có vßn đß. Vì thß khác vßi phê bình, không phßi ai cũng có thß phßn bißn. Ngß i phßn bißn phßi là ngß i có khß năng trình bày lßp lußn, có trình đß cao trong mßt lĩnh vßc chuyên môn, nßm đßc lý lußn và thßc tißn, có nhißu hißu bißt vß dân tßc và thß gißi. Tßt nhiên phßi có bßu máu nóng dành cho đßt nßc và nhân dân, cũng nhß phßi có gan phßn bißn.

Cũng có khi đßi tßng cßa phßn bißn là nhßng quan đßm, cách hành xß cßa các cá nhân nhßng có liên quan đßn qußc gia và cußc sßng cßa nhân dân. Hißn nhiên nhßng cá nhân đó không thß là anh Tèo hay cô Kßu.

Nhà nßc phong kißn khi xßa có chßc “gián quan” chuyên làm bßn phßn can gián nhà vua. Nhà nßc ta ngày nay không cß cßu chßc gián quan thì ai sß đßm nhißm vßc can gián nhà nßc trßc nguy cß có thß mßc sai lßm?

Xin thßa, xã hßi giao phó vßc “can gián qußc gia” tßc là vßc phßn bißn cho tßng lßp trí thßc.

Tôi xin có đôi câu vß tßng lßp này. Theo quan nißm chính thßng cßng nhßc thì tßt cß nhßng ai có hßc vßn cao đßng trß lên đßu gßi là trí thßc. Nhßng tôi tán thành quan đßm cßa GS Chu Hßo: “Trí thßc là tßng lßp tinh hoa cßa dân tßc và phßi có hai phßm chßt quan trßng: đßc lßp tß duy và có năng lßc phßn bißn xã hßi, dám chßu trách nhißm vß phßn bißn cßa mình”.

Quan niệm nh& v& y thì nh&ng lo& i trí thức nh& trí thức tr& c l& i, trí thức nô l& , trí thức robot, trí thức gi& c& y (t& c& a Đông A) ... đ& u không đ& c coi là trí thức.

Còn nhân sĩ trí thức là ai ?

Theo tôi c& m t& “nhân sĩ trí thức” dành cho nh&ng ng& i tiêu bi& u nh& t trong gi& i trí thức theo đ&nh nghĩa bên trên c& a GS Chu H& o. Tôi mu& n nh& n m&nh thêm đó còn là nh&ng v& có uy tín xã h& i cao và dám d& n thân.

Đ& n& c ta hi& n nay có m& t s& v& nhân sĩ trí thức tham gia trong M& t tr& n T& qu& c, còn trong Qu& c h& i và các c& quan nhà n& c thì r& t ít. Nh&ng trong quá kh& nh&ng tên tu& i nh& Hu&nh Thúc Kháng, Bùi B&ng Đoàn, Phan K& To& i, Tr& n Huy Li& u, Nguy& n Văn Huyền, Hoàng Minh Giám, Đ&ng Thai Mai, Cù Huy C& n, Ph& m Ng& c Th& ch, L& u H& u Ph& c, Nguy& n H& u Th& , Nguy& n Văn Hi& u, Hu&nh T& n Phát, D&ng B&ch Mai, ... và r& t nhi& u tên tu& i n& i ti&ng khác đã t&ng là nh&ng y& u nhân c& a qu& c gia có đóng góp to l& n cho dân t& c và đ& t n& c, m& c dù nhi& u v& không ph& i là Đ&ng viên.

Tôi mong các b& n tr& hãy tìm đ& c ti& u s& c& a các v& nhân sĩ trí thức nói trên. Tôi tin r&ng các b& n s& đ& c khích l& r& t nhi& u trong b& c đ& u đ&ng hành cùng dân t& c.

Xin tr& l& i n& i dung ph& n bì n đã đ& c p& trên.

Đ& n& c ta hi& n nay, các nhà lãnh đ& o ch& y& u là “con nhà nòi” v& chính tr& ch& không ph& i “con nhà nòi” v& các lĩnh v& c chuyên môn nh& lu& t pháp, kinh t& , văn hóa, khoa h& c k& thu& t. Đó là th& c t& . B& máy tham m& u l& i g& m toàn nh&ng ng& i tuy đ& y mình b&ng c& p, h& c v& nh&ng không thích ph& n bì n ho& c không có kh& năng ph& n bì n. Trong khi đó bi& t bao nhiêu vi& c “qu& c gia đ& i s&” c& n phân tích rõ đúng, sai, c& n nhi& u ý ki& n đóng góp đ& đi đ& n chân lý. T& c

là c& n ph& n bi& n.

Do đó các nhân sĩ trí thức đã t& nguy& n lãnh trách nhiệm ph& n bi& n xã hội. Họ không làm thì không có ai làm. Họ làm vì lợi ích của đất nước, của dân tộc chứ không phải vì bản thân họ hay gia đình họ.

Trong tình hình nước ta hiện nay, ph& n bi& n xã hội còn là một số d& n thân, có khi còn là nguy hiểm nữa.

Nh& ng đất nước ta đúng là “tuy mạnh yếu có lúc khác nhau/ song hào kiệt đời nào cũng có”. Chúng ta đã đ& c biết nh& ng bài ph& n bi& n của các học giả thế kỷ 19 là nh& ng công trình nghiên cứu lớn như v& chính trị của nhà nghiên cứu Nguyễn Trung, GS Nguyễn Huệ Chi; v& giáo d& c của GS Hoàng T& y, GS Nguyễn Đăng Hoàng, nhà giáo Phạm Toàn; v& văn hóa của nhà văn Nguyễn Ngọc; v& kinh tế của TS Lê Đăng Doanh, TS Nguyễn Quang A, chuyên gia Phạm Chi Lan và rất nhiều người khác; v& đời sống nhân của GS Phùng Liên Đoàn (Việt kiều) và nhiều người khác; v& bauxit của TS Nguyễn Thanh Sơn và nhiều người khác; v& đô thị của KTS Trần Thanh Vân, ...

Tham gia ph& n bi& n cùng các nhân sĩ trí thức còn có các v& nguyên là lãnh đạo nhà nước hoặc cán bộ cao cấp như Thi& u t& ng Nguyễn Tr& ng Vĩnh, nguyên Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Văn An, nguyên Bộ trưởng Tư pháp Nguyễn Đình Lộc, GS Chu H& o, GS Nguyễn Minh Thuyết, ...

Có nh& ng v& chủ phát biểu ý kiến ph& n bi& n của mình trong vài dòng ngắn gọn nh& ng sâu sắc, xác đáng nên đ& c nhân dân ca ngợi tán thưởng. Đ& c biết có nhiều học giả Việt kiều và nhiều người châu Âu đã gửi bài v& nước đóng góp ph& n bi& n nhiều ý kiến rất giá trị như GS Trần Văn Thọ (Nh& t), GS Nguyễn Đăng Hoàng (B&), GS Phùng Liên Đoàn (M&), TS Vũ Minh Kh& ng, TS Giáp Văn Dương (Singapore), GS Nguyễn Văn Tuấn (Úc), ...

Ho& t đ& ng ph& n bi& n của giới nhân sĩ trí thức mấy năm qua đã trở thành phong trào. Nh& ng nhà lãnh đạo quốc gia dù mu& n hay không cũng không thể không quan tâm. Đ& c biết các đ& i bi& u Quốc hội nhiều v& cho biết đã đ& c các bài ph& n bi& n trên mạng internet. Kết quả rõ rệt nhất là Quốc hội đã không thông qua dự án đ& ng sắt cao tốc. Dự án bauxit phải cam kết có số đi& u chỉnh, cam kết bảo đảm an toàn hệ thống bùn đất và môi trường. Thành phố Hà Nội phải hủy bỏ việc xây khách sạn trong công viên Thủ ng Nh& t, xây trung tâm thương m& i trong khu di tích

“chäâm phä”, ... Tuy nhiên còn nhiäu ý kiän phän biän cäa giäi nhän sĩ trí thäc bä các cä quan nhà nä c bä ngoài tại. Nhiäu bän kiän nghä tâm huyät không đäc trä läi. Thäm chí VTV còn gäi trang bauxitvn là phän đäng. Viäc làm đó đã hä bäc tín nhiäm cäa giäi nhän sĩ trí thäc väi đäi truyän hình quäc gia xuäng nhiäu bäc.

Tôi nghĩ näu các vä häc giä cä phän biän theo kiäu “kính mong” (chä cäa GS Nguyän Lân Dũng) thì chä cä länh nhät không đän näi bäng giá. Nhäng nhän sĩ trí thäc hän ai hät là ngä i träng danh dä và không biät sä häi. Nhäng nhän sĩ trí thäc phän biän là nhäng ngä i đäng ä hàng đäu nguyên khí quäc gia.

TP Hä Chí Minh, 16/08/2011.